

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio vigesimaquinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

5 Et arguitur per rationem: quia ordo non est aliud nisi gradus potestatis vel ministerii in spiritualibus dispensandis, sed Episcopi possunt dispensare aliqua sacramenta quae non possunt dispensari per simplices sacerdotes, sicut confirmationem & ordinem sacerdotii, ergo episcopatus est ordo.

6 RESPONSIO. Quidam distinguunt de ordine dicentes, quod ordo potest dupliciter accipi. Vno modo prout est sacramentum. Alio modo ut nominat solum gradum potestatis respectu quarundam sacrarum actionum vel officiorum. Primo modo episcopatus non est ordo (ut dicunt) quia ordo ut est sacramentum ordinatur ad sacramentum Eucharistiae, sed Episcopus per ordinationem episcopalem non accipit aliam aut maiorem potestatem super sacramentum Eucharistiae quam simplex sacerdos, ergo episcopatus vel potius ordinatio episcopalis non est sacramentum. Secundo autem modo episcopatus est ordo: habet enim Episcopus ex sua ordinatione ampliorē potestatem in collatione sacramentorum, & in executione sacrarum actionum quam simplex sacerdos: potest enim omnes ordines conferre, consecrare, alium in episcopum confirmare, ecclesias dedicare, & moniales benedicere, & multa alia quae non conueniunt simplici sacerdoti, quare &c.

7 Quicquid sit de conclusione, ratio tamen istorum non concludit bene secundum mentem eorum: cum enim dicitur quod ordo ut est sacramentum importat habitudinem ad sacramentum Eucharistiae, si intelligatur in consecrando tantum, contra eos est: quia minores ordines nullam talem habitudinem habent, & tamen secundum eos sunt sacramenta: si autem intelligatur haec habitudo in consecrando vel disponendo ad consecrationem, seu consecrari susceptiōnem iterum est contra eos, quia sicut potestas minorum ordinum est ad disponendum populū ad sacramentum Eucharistiae susceptionem, sic potestas episcopalis est ad ordinandum ministrum ad eiusdem consecrationem vel consecrationem: sicut ergo propinquiorē & nobiliorē habitudinem ad sacramentum Eucharistiae habet consecrans quam recipiens: sic nobiliorē & propinquiorē habitudinem habet ad idem sacramentum potestas episcopalis quam potestas minorum ordinum, ergo si minores ordines sunt sacramenta secundum illos, sequitur quod ordinatio episcopalis fortiori ratione erit sacramentum.

8 Dicendum est ergo aliter quod episcopatus seu ordinatio episcopalis est ordo & sacramentum non quidem precise distinctum a sacerdotio simplici, sed est vnum sacramentum cum ipso, sicut perfectum & imperfectum. Iuxta quod sciendum est quod sicut consecratio panis & vini constituunt vnum sacramentum tanquam partes eius integrales, sic ordinatio sacerdotis simplicis & ordinatio summi sacerdotis (id est episcopi) constituunt vnum completum sacramentum, sicut perfectum & imperfectum: cum enim perfectum sit quod potest facere sibi simile, illud sacerdotium non est completum per quod sacerdos non recipit potestatem ordinandi alium in sacerdotem, & tale est sacerdotium simplex. Sacerdotium autem summum (id est episcopatus) est perfectum sacerdotium, quia per ipsum recipitur potestas ordinandi alium in sacerdotem summum, vel simplicem, & sic ordinatio simplicis sacerdotis & ordinatio episcopalis constituunt vnum sacramentum. Imprimis autem episcopatus characterem, quum per ordinationem episcopalem conferatur potestas per quam ordinatus potest in spiritualibus actus in quos prius non poterat secundum opinionem communiorē.

9 Ad primum arg. dicendum quod ceteri ordines non habent inter se necessariam colligantiam, quia actus eorum non habent inter se necessariam dependentiam, secus autem est de episcopatu & sacerdotio: quia cum episcopi sit consecrare sacerdotem & non e conuerso, oportet potestatem episcopalem esse maiorem & digniorem sacerdotali, non autem esset maior, nisi eam includeret, quia actus nobilior est consecrare corpus Christi quod pertinet ad sacerdotem quam ordinatio ministri quod pertinet ad episcopum, nam secundus est propter primum. Si ergo episcopus non esset sacerdos, iam potestas episcopalis esset inferior sacerdotali, & per consequens non posset ordinare sacerdotem, ideo oportet omnem episcopum esse sacerdotem: nam episcopatus est completum sacerdotium, unde & episcopus in

veteri lege dicebatur summus sacerdos.

10 Ad secundum dicendum quod determinatio temporum in conferendis ordinibus non est de necessitate ordinum, sed ex statuto ecclesie: ordinatur autem ecclesia quod episcopus consecratur in dominica, ut habetur. 7. dist. cap. i. forte propter maiorem solemnitatem que fit in consecratione episcopali ad quam cōfert solemnitas diei, vel quia episcopatus est completum sacerdotium. Et ideo postquam sabbato collatum est sacerdotium, ad complementum eius additur in dominica ordinatio episcopalis, vel quia episcopus ordinatur spūs ecclesie loco Christi: & ideo ad modum nuptiarum debet ordinari in die solenni, & maxime in dominico qui a domino nomen accepit: possent etiam congruitates alie inueniri.

11 Ad tertium dicendum quod communiter non dicitur esse nisi septem ordines, quia communiter non loquimur nisi de ordinibus quibus communes ministri ordinantur & illi sunt tantum septem, & sic episcopatus non includitur: quia episcopus non est de communibus ministris, sed est superius quasi dux & princeps aliorum, vel sub sacerdotio includitur episcopatus eo quod est sacerdotium perfectum unde de summus sacerdos dicitur, propter quod secundum munus modum loquendi non ponit in numerum.

Sententia huius distinctionis. X. X. V.
in generali & speciali.

S Olet etiam queri si haeretici. Superius determinauit Magister de sacramento ordinis, hic determinat de conferentibus sacramentum & suscipientibus. Et diuiditur in duas. Primo inquit de haereticis, vtrum scilicet possint ordinare. Secundo de simoniacis specialiter. Secunda ibi, de simoniacis. Prima in tres. Primo proponit primam questionem, & ponit auctoritatem ad vnam partem. scilicet haeretici non possunt sacramentum ordinis conferre. Secundo ponit auctoritates ad partem contrariam. Tertio determinat secundum diuersorum solutionem. Secunda ibi, alii autem e conuerso. Tertia ibi, hic autem quidam ita determinant. Secunda pars principalis in qua inquit de simoniacis diuiditur in tres partes. Primo ostendit qui sunt simoniaci. Secundo qualiter possunt ordinare. Tertio ponit quandam distinctionem simoniaci prauitatis. Secunda ibi, Differt autem inter eos. Tertia ibi, Simoniaci autem haeresis.

2 IN Speciali sic procedit & queritur primo vtrum haeretici ab ecclesia precise possint sacros ordines conferre, & vtrum ordinari ab eis debeant reordinari: & dicit hanc questionem esse difficilem propter diuersitatem & contrarietatem doctorum circa eam. Quidam enim dicunt haeticos non posse ordinare, & ordinatos ab eis gratiam non recipere: dicit enim Inno. eos solum baptizandi ius habere, quia spiritum sanctum dare non possunt, & ordinatos ab eis gratiam non recipere, & in suis ordinibus non esse suscipiendos, sed tantum ad laicam communionem. Et Greg. dicit Arrianorum sacrilegam consecrationem esse. Cypri. etiam dicit sacramenta haeticorum inania esse & sacrilega. Hieron. etiam dicit ea quae offeruntur ab haeticis contaminata esse, & Deo odibilia. Leo etiam dicit non esse rara extra ecclesiam nec vera sacrificia. Postea contrariam ponit opinionem dicentium ab haeticis ordines tradi posse, & ab eis ordinatos iterum non reordinandos: quod maxime Aug. dicitur videtur qui dicit quod sic ut habent ius baptizandi ita & etiam ordinandi, sed haeretici ius tale habent ad suam perniciem, catholici vero ad salutem. Greg. etiam dicit quod ordinatus semel nunquam debet reordinari. Postea circa dubitationem tangit quatuor opiniones, quarum secunda & tertia coincidunt. Prima opinio est dicentium quod haeretici antequam sint precise per sententiam ecclesie possunt ordinare & ordinari ab eis non possunt reordinari, sed postquam sunt manifeste precise per sententiam ecclesie, extunc non possunt ordinare nec corpus domini consecrare. Et ad auctoritates Aug. respondent, quod intelligenda sunt de haeticis nondum per sententiam ecclesie manifeste precise & non de aliis. Secunda opinio est dicentium quod quicumque sacramenta ab haeticis etiam manifeste precise celebrantur secundum formam ecclesie vera sunt & rata: quae vero celebrantur

lebrantur ab hæreticis extra formam ecclesie nec vera, nec rara sunt. Et in idem intendit tertia opinio que dicit q̄ sacramenta ab hæreticis celebrata in forma Ecclesie vera sunt & rata in se, sed quantum ad effectum falsa sunt & inania in illis qui male tradunt, & in illis qui male recipiunt. Quarta opinio est dicentiu q̄ hæretici qui fuerunt in ecclesia ordinati retinent ius ordinandi & consecrandi postq̄ ab ecclesia recedunt, sed illi qui fuerunt ordinati iam exilientes in hæresi isto iure carent. Postea agit de simoniaciis & dicit q̄ nō est dubiu quin sint hæretici, & tamen ante sententiam degradationis ordinant & consecrant. Simoniaci autē licet proprie dicatur illi qui volunt emere spiritualia, sicut Simon, & Giezi illi qui volunt ea vendere sicut Giezi, tamen comuni noie tam isti q̄ illi vocantur simoniaci. Est autem differentia inter eos qui ordinantur a simoniaciis, quia qui scienter ab eis recipiunt ordines, eorū ordinatio totaliter irritatur quantum ad executionem ordinis, qui autē nesciunt ordinatores esse simoniacos, eorū ordinatio misericorditer toleratur. Sunt autem simoniaci non solum qui emunt consecrationes, sed & illi qui emunt res que ex consecrationibus proveniunt, nā qui vendit aliquid sine quo alterum non habetur neutru inuenditum delinquit, & idem est de emptione. Postea distinguit de simonia in ordinibus quia quidam ordinantur simoniacē a simoniaciis quando. s. ordinatus & ordinator consentiunt in simoniā & hi debent cadere a proprio gradu secundum canones. Alii ordinantur simoniacē a non simoniaciis, quando. s. ordinatus consentit in simoniam nō autē ordinator, sed ignorat, & istū a suo officio debent similiter remoueri. Alii ordinantur non simoniacē ex parte sua, sed tamen a simoniaciis, quando. s. ordinatus ignorat simoniam, & ordinator scienter committit eam, & tales in suo officio misericorditer tolerantur: tunc addit q̄ secundum antiquos canones nullus debet promoueri ad subdiaconatū ante 14. annos, nec ad diaconatū ante 25. nec ad sacerdotium ante 30. & extunc potest eligi in episcopum, &c.

QUESTIO PRIMA.

Utrum omnis Episcopus possit conferre ordines.

Circa distinctionem istam primò queritur de illis qui possunt ordines conferre. Secundo de impedimentis que possunt circa ordines contingere. Quantum ad primum queritur utrum omnis episcopus possit conferre ordines. Et arguitur sic q̄ non, quia agens instrumentale non agit nisi sit coniunctum principali agenti, sed minister sacramentorū est agens instrumentale respectu Christi, qui est institutor eorum, ergo nullus minister potest conferre sacramenta nisi sit coniunctus Christo: sed hæreticus non coniungitur Christo neq̄ per fidem propriam cum sit fidelis, nec per fidem ecclesie cū sit ab ecclesia præcisus, ergo episcopus si sit hæreticus & præcisus ab ecclesia non potest ordines conferre.

Item plus est promouere aliquē ad ordines q̄ absoluerē a peccatis, vel a sententiis iuris, sed episcopus si sit hæreticus vel ab ecclesia præcisus nō potest aliquē absoluerē a peccatis vel a sententiis, ergo nec ordinare.

IN CONTRARIUM arguitur: quia sacerdos quantumcūq̄ sit hæreticus & ab ecclesia præcisus potest conficere sacramentū eucharistie, ut patuit supra di. 13. ergo episcopus quantumcūq̄ sit hæreticus & ab ecclesia præcisus potest ordines conferre. Probatio consequenti: quia sicut consecratio sacerdotalis ordinatur ad consecrationem sacramenti eucharistie, sic episcopalis ad ordinationem ministrorum ecclesie.

RESPONSIO. Circa questionem istam videntur duo. Primum est quod omnis episcopus potest conferre ordines. Secundum est q̄ solus episcopus potest eos conferre saltem maiores. Primum patet: episcopus enim ex ordine episcopali habet ex officio administrationem omnium sacramentorū, in habentibus enim ordinem potestas superior potest quicquid inferior & adhuc amplius, cum igitur consecratio episcopalis sit suprema consecratio que fit in ecclesia, potestas data per eā est superior respectu omnium aliorum. Et ideo episcopus potest quicquid possunt omnes inferiores in ministrando sacra-

menta, & adhuc amplius: plenitudo ergo administrationis sacramentorum residet apud episcopum. Ex quo sic arguitur: si non omnis episcopus potest omnes ordines conferre, hoc esset vel propter demeritum vitę, quia esset malus, vel propter defectum in fide, quia esset hæreticus, vel propter sententiam ecclesie, quia esset excommunicatus vel suspensus seu aliis præcisus, vel propter positionem ab ordine, quia degradatus: sed nullum istorum impedit quin episcopus possit veros ordines conferre, ergo &c. Minor probatur. Primo quantum ad duos eius articulos. s. q̄ demeritū vitę & defectus in fide nō impediunt quin possit veros ordines conferre, quia illud quod habet efficaciam ex opere operato nō frustratur ex demerito operantis, dummodo concurrat eā que sunt de necessitate operis, sed sacramentū ordinis efficaciam habet ex opere operato, ergo malitia vitę & defectus in fide personali que pertinet ad demeritum operantis nō impediunt quin episcopus ex sua consecratione sit minister omnium ordinum, ut declaratum est, & possit veros ordines conferre, dummodo seruet debita formam & materiam que sunt de necessitate sacramenti. Item ad efficiendum aliquem actum nunq̄ est necessarius habitus qui solum ponit modum, sed sufficit potentia per quam quislibet potest in actu, ut sonat nomen potentie, sed gratia & fides per quam est bona vita sunt quidam habitus, ergo non requiritur ad hoc ut episcopus possit conferre ordines, sed solum ad hoc, ut licite & rite conferat. Secundo patet eadē minor quantum ad alios duos articulos. s. q̄ episcopus excommunicatus vel degradatus possit oēs ordines conferre, quia si nō possit hoc esset, vel quia esset priuatus potestate vel executione nō solum iuris sed facti, non potest dici q̄ sit priuatus potestate, quia que dantur per consecrationem semper manent manente re consecrata, sed potestas conferendi ordines datur episcopo in sua consecratione, ergo semper manet nec amitti potest. Item nec priuatur executione facti: quia executio facti correspondet potestati, quia potestas est per quam possumus, executio autem iuris ultra potestatem requirit licitū vsuū. Cū ergo per excommunicationem & degradationem nō priuatur episcopus potestate conferendi ordines, per consequens non priuatur executione facti quin veros ordines conferat: priuatus est tamen executione iuris, quia illicite confert & ad damnationem sui & illius qui scienter recipit, & hoc est expresse determinatum in litera ab Aug. ut habetur. i. quest. 7. cap. quod quidem.

Secundum patet, scilicet q̄ solus episcopus potest ordines conferre saltem maiores: quia nō minus est in exercitu duces proponere q̄ milites adscribere, sed ad solū episcopum pertinet in exercitu ecclesie militantis adscribere milites per sacramentum confirmationis, ut patuit supra dist. 7. ergo multo fortius pertinet in ecclesia proponere duces, quod fit per sacramentū ordinis & præcipue quoad maiores ordines.

Ad primum arg. dicendum est quod episcopus quantumcūq̄ malus, hæreticus, præcisus, & degradatus coniungitur in administratione sacramentorum Christo, ut principali agenti ratione potestatis ministerialis quam accepit in consecratione, & ratione fidei ecclesie si intendat facere quod facit ecclesia: quanuis illud valere non credit.

Ad secundum dicendum quod non est simile de ordinatione & de absolutione a peccatis & a sententiis: quia posse alium ordinare conuenit episcopo ratione consecrationis episcopalis que non amittitur, nec amitti potest per quamcūq̄ culpam vel sententiam, propter quod episcopus hæreticus & ab ecclesia præcisus potest aliu ordinare, sed absoluerē a peccatis & a sententiis conuenit episcopo ratione curę vel iurisdictionis que potest auferri per superiorem: quia vniuersalis cura ecclesie & iurisdictionis super omnes Christianos commissa fuit soli Petro pro se & successoribus suis, & ab eis deriuatur in alios, & eis auferitur prout Papa successor Petri ordinat & iudicat expediens ecclesie, secundum cuius ordinationem hæreticus & quicūq̄ præcisus ab ecclesia priuatur cura & iurisdictione, & ideo non potest absoluerē a peccatis nec a sententiis.

Magistri Durandi de
QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum mulier vel puer possint ordinari.

Secundo queritur de defectibus qui possunt circa ordines contingere. Et primo de defectu nature, & secundo de defectu culpæ. Quantum ad primum queritur vtrum defectus nature, puta sexus vel ætatis impediat aliquem à susceptione ordinis: quod est querere vtrum mulier vel puer possint ordinari. Et arguitur quod possint: quia simile videtur de ordine & aliis sacramentis, sed tam vir quam mulier, tam paruulus quam adultus possunt alia sacramenta suscipere, vt baptismum & Eucharistiam & huiusmodi, ergo &c.

2. Itē ea que sunt eiusdem speciei possunt recipere actiones eiusdem agentis, sed vir & mulier, adultus & paruulus sunt eiusdem speciei, ergo possunt ab Episcopo æqualiter ordinari.

3. Ad idem est quod dicitur. 27. quæst. 1. de diaconisa, cap. diaconissa, & 12. dist. cap. presbyter.

4. IN Contrarium est: quia ordinibus est annexum officium docendi, sed pueris & mulieribus non conuenit docere: pueris quidem propter defectum rationis, mulieribus propter interdictionem Apostoli Timor. 2. Mulierem docete in Ecclesia non permitto, neque dominari in virum, quare &c.

5. Item ordinatis cōtingit sacra vasa tangere, sed hoc non est licitum mulieribus: vt habetur. 23. dist. cap. sacras. ergo mulier non est ordinanda.

6. **R**ESPONSI O. A susceptione ordinis potest aliquid impedire, vel quia oppositum est de necessitate sacramenti, vel de necessitate præcepti, vel de congruitate & honestate suscipiendi. Primo modo impedit sexus mulieribus à susceptione ordinis: quia sexus virilis est de necessitate sacramenti, cuius causa principalis est institutio Christi, cui ius fuit instituire sacramenta tam quoad administrantes, quam quoad suscipientes. Christus autē non ordinauit nisi viros in cena quando potestate consecrandi eis tribuit, & post resurrectionē quando spiritū sanctum dedit eis dicens: quorum remisistis peccata, &c. nec matrē suam (quāuis oim mulierum esset sanctissima) ad aliquē gradum ordinis promouit: Apostolus etiam qui tradidit nobis quod à Domino accepit, vt habetur. 1. Corin. 11. inuincit mulieres non debere ordinari, nec habere gradum doctrinæ in Ecclesia, qui cōpetit ordinatis, vt tactum est in arguendo. Nec potest dici quod istud solū est ex ordinatione Apostolorum, & non ex statuto Christi: quia auerere alicui dignitatem sibi vilem ad salutem & concessam à Christo non potest esse sine præiudicio, quia etiam hoc esset præiudicium in rebus temporalibus, sed dignitas ordinis vtilis est ad promotionem salutis in recte vtrūque, ergo si fuisset concessum à Christo quod mulieres potuissent ordinari, istud nō posset eis sine præiudicio auferri. Tendendum igitur quod mulieres nō possunt ordinari ex institutione Christi: ratio autem congruentiæ est, quia per ordinem ponitur aliquis in gradu excellentiæ super alios non ordinatos, sed talis gradus non competit mulieribus super viros, sed potius status subiectionis propter infirmitatē corporis & imperfectiōem rationis, ergo &c. Sic ergo sexus mulieribus impedit à susceptione ordinis: quia oppositum est de necessitate sacramenti.

7. **Æ**tas autē puerilis (vt dicitur quiddā) impedit à susceptione maiorum ordinum: quia oppositum est de necessitate præcepti, sed non à susceptione minorum, nisi de congruitate tantum. Ratio primi est: quia maioribus ordinibus est annexum votum continentię ex statuto ecclesiæ, sed ad illud nullus potest se obligare nisi habens vsum rationis & discretions, ergo nullus debet secundum statutum ecclesiæ ad maiores ordines promoueri ante annos discretions. Ratio secundæ est: quia congruum est vt nulli detur gradus cuius actum exercere nō potest, sed actus quorumcunq; ordinum etiā minorum non potest debite exerceri nisi ab habentibus vsum rationis & discretions, ergo nō est congruum quod ante hoc tempus aliqui promoventur etiam ad minores ordines, nisi forte esset vrgens necessitatis & spes magni profectus: veruntamen ætas puerilis nō impedit à susceptione ordinum quantum est de necessitate sacramenti (vt videtur eiusdem) quia aliquis potest habere potestatem cuius non habet vsum: & ideo

Sancto Porciano

licet pueri carentes vsum rationis non possint habere executionem ordinis, possunt tamen potestatem ordinis recipere, & processu temporis actum eius exercere.

8. **I**stud vtrum videtur satis dubium, præcipue si per paruulos intelligantur pueri qui omnino carent vsum rationis: primo quia satis videtur absurdum quod talis paruulus posset sacerdos fieri vel episcopus ordinari. Secundo quia ad susceptionem cuiuslibet sacramenti requiritur propria intentio suscipiendi si sit adultus, vel interpretatiua si sit paruulus, sed in tali paruulo si ordinetur de facto non potest esse propria voluntas suscipiendi ordinem cū non habeat vsum rationis, nec interpretatiua, quia licet voluntas parentum vel eorum qui vicem parentum gerunt possit esse interpretatiua voluntatis paruulorum quantum ad ea que sunt de necessitate salutis paruulorum corporalium vel spiritualium, propter quod intentio parentū eos ad baptismum offerentiū vel ecclesię sufficit ad susceptionem baptismi salutaris, voluntas tamen parentum nō videtur sufficere ad hoc vt paruuli suscipiant sacramentum ordinis quod non est de necessitate salutis, sed supererogationis & cōstituit hominem in gradu dignitatis, quia quoad hoc non bene patet quomodo voluntas parentū, vel quorumcunq; aliorum sit interpretatiua voluntatis paruulorum, cum paruuli licite possint talibus dissentire postquam ad annos discretions peruenerint. Et iterum, quia baptismus ordinatur ad deletionem peccati originalis quod contrahit paruulus ex actu parentum, congruum est quod voluntas parentum sufficiat eis ad suscipiendum baptismum: sed hæc causa in aliis sacramentis non habet locum.

9. **A**d arg. in oppositum. Ad primum dicendum quod non est simile de ordine & aliis sacramentis potissime quantum ad mulieres, quia alia sacramenta ordinantur contra defectum communem viris & mulieribus, vt baptismus & eucharistia, & pœnitētia, extrema vñctio: vel ad actum communem vtriusq; vt confirmatio que ordinatur ad confessionem fidei ad quam tenentur tam viri quā mulieres, sacramentum autem ordinis constituit in gradu excellentiæ super alios & doctrine, qui non competit mulieribus, vt dictum est, de pueris autem dicendum est vt in corpore questionis.

10. **A**d secundum dicendum quod illud est verum quando agens agit ex necessitate nature, non autem quando agit voluntarie, vel vt instrumentū agentis voluntarij: sic est de illo qui ministrat sacramenta qui nō agit nisi secundum formam impositam à principali agente.

11. **A**d tertium dicendum quod canones vocant diaconissam non ab ordine diaconatus, sed à benedictione, quia competit ei legere homilia in matutinis, non autem euangelium in missa, vel ministrare circa altare in missa vt diacono conuenit: presbyterā verō vocat canon viduam que habet custodire res ecclesię, sicut apparet ex sequenti cap. mulieres.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum sit licitum spiritualia vendere vel emere pretio temporalis.

Thom. 2. 2. q. 100.

Deinde queritur de simonia que est vitium continens quandoq; in collatione ordinū. Et primo vtrum sit licitum spiritualia vendere vel emere pretio temporalis. Videtur quod sic: quia nihil est magis spirituale quam regnum cælorum & remissio peccatorum, sed ista licite possunt emi pretio temporalis. Dicit enim Greg. in homilia. regnū cælorum tantum valet quantum habes. Et Dan. 4. dicitur: peccata tua eleemosynis redime, ergo multo fortius alia spiritualia possunt emi licite.

2. **I**tem totū ecclesiasticū officium est spirituale quoddam, maxime missæ, deinde orationes publicæ & priuata: sed pro his licite accipiuntur temporalia: assignantur enim redditus pro missis in capellis dicendis, pro anniuersariis celebrandis, & eleemosynæ dantur bonis viris pro orationibus priuatis, ergo &c.

3. **I**tē spiritualis actus est prophetizare, prædicare, visitare, & corrigere, sed pro his licite accipiuntur temporalia, ergo &c. Probatio minoris, Prophetis enim dabatur rem

poralia, vt patet Rom. 9. & Rom. 14. Item prædicatoribus licet accipere stipendia, vt patet. 1. Cor. 9. Et prælati, corrigentes & visitantes accipiunt procuraciones, quare &c.

4 IN contrarium est quod dicit Grego. in regit. 9. & recitatur in decreto Paschalis pri. qu. 3. cap. altare. vbi dicitur sic: altare & decimas & Spiritum sanctum emere vel vendere simoniacā hæresim esse nullus fidelium ignorat.

RESPONSIO. Dicendum est quod aliquid potest dici spirituale à Spiritu sancto increato vel à Spiritu sancto creato. Si à Spiritu increato, hoc potest esse dupliciter: quia vel est spirituale per essentiam, vt gratia & cætera dona Spiritus sancti, vel per attributionem, vt sacramenta quæ sunt spiritalia per causam sine qua non, & ad hoc antecedentia concomitantia & consequentia. Spiritualliter per essentiam nullo modo vendi potest nec de iure nec de facto. Cuius ratio est: quia in omni venditione res vendita potest transferri à vendente in ementem de facto vel de iure, sed gratia & cætera dona spiritalia per essentiam non possunt ab vno transferri in alterum, nec de iure, nec de facto, ergo non possunt aliquo modo vendi, propter quod in venditione talium semper committitur simonia.

Tho. ar. 3.

6 Sacramenta verò quæ sunt spiritalia per causam vendi quidem possunt de facto, sed nunquam de iure nec licite. Cuius ratio est triplex secundum tria quæ sunt in venditione ad quæ res vendita habet comparationem: quæ sunt pretium, vendens, & ipsa venditio. Primò ergo patet propositum ex comparatione rei venditæ ad pretium sic: illa venditio est de se illicita in qua res vendita non potest per pretium recompensari (hoc enim habet natura emptionis & venditionis quod res empta vel vendita compensetur per pretium) sed res spiritalis non potest terreno vel temporali pretio recompensari, iuxta illud Prover. 3. de sapientia (& fortiori ratione veritatem habet de gratia & spiritalibus pertinentibus ad gratiam) quia pretio fior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur huic non valent comparari, ergo venditio cuiuscumque spiritalis pro quocumque temporali est de se illicita. Hanc rationem tangit beatus Petrus condemnans Simonem primatem simoniæ, Act. 8. dicens: pecunia tua tecum sit in perditionem: quia estimasti donum Dei pecunia possideri.

7 Secundò patet idem comparando rem venditam ad vendentem sic: illa venditio est de se illicita in qua venditor non est dominus rei venditæ, sed tantum minister ad dispensandum & non ad vendendum, sed prælati ecclesiasticus constitutus est minister tantum spiritalium ad dispensandum non ad vendendum, ergo si venditor, venditio illa est de se illicita. Maior patet de se, & 1. qu. 1. cap. eos qui per pecuniam. vbi dicitur sic: omnis enim dominus quod habet si vult vendit siue feruum siue quid aliud eorum quæ possidet, & applicat ad casum nostrum de simonia. Minor probatur. Quod prælati non sit constitutus à Deo dominus spiritalium, sed tantum minister & dispensator, primò per illud quod habetur. 1. Corin. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi & dispensatores ministeriorum Dei, & Petrus princeps Apostolorum & vicarius Christi dicit prima canonica sua cap. 4. Vnusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam ad ministrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Acceperunt autem gratis nõ ex venditione, sicut Dominus dixit Matth. 10. gratis accepistis gratis date, ergo nullo modo licitum est talia vendere.

8 Tertio patet ex comparatione rei venditæ ad naturam venditionis sic: Ille contractus est illicitus in quo natura rei repugnat naturæ contractus, sed sic est in venditione & emptione rei spiritalis, ergo talis est simpliciter illicita. maior patet de se, quia natura rei debet competere non contractui & eonuerso. Minor patet: quia accessorium sequitur naturam principalis, sacramenta autem accessoria sunt ad gratiam, & ideo sequuntur eius naturam. Natura autem gratiæ est quod gratis detur, alioquin nõ esset gratia, vt habetur Rom. 11. natura autem emptionis & venditionis est quod sit contractus nõ gratuitus, igitur natura gratiæ & spiritalium annexorum repugnat emptioni, & venditioni. Patet igitur ex his quod emptio & venditio sacramentorum est de se illicita, & dicitur simoniaca à Simone qui voluit emere gratiam conferendi Spiritum san-

ctum quem vidit visibiliter dari in sacramento confirmationis per impositionem manuum Apostolorum, vt habetur Act. 8. Vendentes verò proprie Gieziæ dicuntur propter illud quod dicitur de Giezi. 4. Reg. 4. quauis omnes tam ementes quam vendentes possint dici simoniaci: quia Simon voluit illam gratiam emere vt postea opera sua venderet.

9 Et idem dicendum est de antecedentibus ad sacramenta, vt sunt vasa sacra, & ius patronatus quod est ius præsentandi aliquem ad beneficium ecclesiasticum: vasa enim sacra nullo modo carius ratione consecrationis sunt vendenda, vt scilicet ratione consecrationis eorum aliquid plus exigatur, tamen in necessitate ecclesiæ vendi possunt quoad valorem eius, quod est in eis purè corporale, vt materia auri vel argenti, & tunc si vendantur personæ ecclesiasticæ possunt integra vendi, si autem aliis & non ad usum ecclesiæ, debent primò frangi ne sacra tractentur ab aliis quam à ministris ecclesiæ: ius verò patronatus per se vendi non potest nec in feudum dari, sed si villa cui ius patronatus est annexum venditur vel in feudum datur, ius patronatus transit cum vniuersitate, vt patet extra de iure patronatus, cum seculum, nec propter ius patronatus debet villa vel castrum pluri vendi.

Tho. ar. 4.

10 Concomitantia verò illa maximè quæ inseparabilia sunt ab administratione sacramentorum (vt labor corporalis qui est in administrando sacramenta vel in celebrando ecclesiis) nullo modo vendi possunt sine vitio simoniæ, quia labor operantis nunquã cadit sub venditione, sed solum opus, etiã in purè corporalibus: quia si operarius, puta carpentator vel fossor vinearum possit opera sua exercere sine labore quocumque, nihilominus postea ea vendere, & si laborando exerceat prædicta opera & ea vendat plus propter laborem, nihilominus emens non emit plus propter laborem, sed propter factum operis ad quem nihil facit labor operantis, quia si sine labore fierent æquales fructus fierent ementi prædicta opera, unde labor secundum se nunquã emitur ex intentione ementis, sed solum opus cui annexus est labor. Et ideo si opus confessionis & administrationis sacramentorum & aliorum spiritalium non potest cadere sub venditione sine vitio simoniæ, nec per consequens labor qui est in tali opere vendi potest nisi simoniacè: & dicere oppositum est ridiculũ & præstans vel lametum excusationis simoniacorum qui possunt dicere non vendimus sacramenta, sed laborem quem habemus in baptizando & in celebrando missas, & in confessione, & in administratione aliorum sacramentorum.

Tho. ar. 3.

11 Si quid ergo licite recipit minister ecclesiasticus dispensando sacramenta, non recipit illud vt pretium operis vel laboris, sed vt sustentationem ministri. Et idem dicendum est de officiis consequentibus ad sacramenta suscepta vt patebit in solutione argumentorum. Eorum autè quæ dicuntur spiritalia à spiritu creato, quædã sunt spiritalia per essentiam, vt scientia & virtutes acquisite: & hæc nullo modo vendi possunt etiã de facto per eadem rationem quæ posita est prius de gratia & spiritalibus per essentiam. Alia verò sunt spiritalia per attributionem, vt docere, consulere, testificari: & vendere talia non est simoniacum, sed quandoque est aliud genus peccati, quòdque verò nullum. Quando enim aliquis tenetur tales operas exhibere, vendere eas est iniustum, propter quod cum iudex ex officio suo teneatur iudicare & testis ex eo quod subditus est iudicio teneatur testificari, nõ potest iudex absque iniustitia vendere suum iudicium, nec testis suum testimonium, licet possit expensas petere quas facit veniendo ad locum iudicii & redeundo. Ex quo sequitur quod cum sigillum iudicis non sit nisi testimonium sui iudicii, non video quomodo pro sigillo suo iudex possit aliquid petere, nisi forte expensas ceræ & sigillatoris, clericorum scilicet ad hoc deputatorum. Cum autem aliquis non tenetur tales operas ex officio exhibere, vendere eas non est illicitum: unde iuris peritus potest licite vendere suum consilium & aduocatus suum patrocinium.

12 Ad primum argumentum dicendum quod regnum exlorum proprie non venditur cum Deus nihil recipiat à nobis, sed meremur illud bonis operibus: quod meritum Grego. vocat emptionem, & improprie. Per idem

Magistri Durandi de

patet ad illud quod dicitur Daniel. 4. Peccata tua eleemo-
lynis redime.

13. Ad secundum dicendum quod pro missa, annuer-
fario, oratione quacumque, publica vel priuata non est licitum
accipere aliquid temporale, ut pretium, sed ut aliquid
ordinatum ad sustentationem ministri, unde super illud
Tim. Qui bene praesunt presbyteri, dicit glosa Aug. acci-
piunt necessitatem sustentationis a populo, mercedem
autem dispensationis a Domino.

14. Ad tertium dicendum quod munera exhibebatur
bonis Prophetis magis in sustentationem eorum, ut liberè
vacarent spiritualibus quam ad emendum munera pro-
phetiae, sic dicit Hiero. super Micheam. Mali tamen pro-
phetæ talia recipiebant, ut munera prophetiæ & peccabatur.
Similiter opus praedicationis potest esse pro pecunia non
tanquam pretio sed tanquam re de qua est praedictio: po-
test enim praedici, ut pecunia detur ad fabricam ecclesie
vel ad sustentationem pauperum, sicut de aliis operibus
ecclesie, licitum est etiam eam accipere ad sustentationem
praedicantium. Per idem patet id ad quod arguitur sic de
visitatione & correctione, quia procuratio quæ recipitur
non est pretium correctionis vel visitationis sed sustentatio
ministri, similiter cum quis absoluitur ab excommuni-
catione pecunia quandoque recipitur non ut pretium ab-
solutionis, sed ut pena delinquentis: in quo tamen casu
multum est caueda nota cupiditatis.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum simonia committatur illis tribus modis con-
suetis assignari, scilicet per munus a manu,
per munus a lingua, & per munus
ab obsequio.

Tho. 2. 2. q. 100. ar. 5.

Secundo queritur vtrum simonia committatur illis tri-
bus modis consuetis assignari, scilicet per munus a ma-
nu, per munus a lingua, & per munus ab obsequio. Ar-
guitur sic quod non, quia simonia committitur sola volun-
tate, unde & diffinitur quod est studiosa voluntas emendi
vel vendendi aliquid spirituale pro temporali: sed talem
voluntatem potest aliquis habere sine praedictis tribus vel
aliquo eorum, ergo &c.

2. Item simonia ortum habuit a Simone a quo nomen
accepit, sed ille obtulit solum pecuniam quæ est munus a
manu, ut habetur Act. 8. ergo per solum munus a manu
committitur simonia.

1. IN contrarium est quod dicit Urbanus Papa, & ha-
betur in decretis 1. q. 3. ca. saluator. ubi dicitur, quod simo-
nia committitur per munus a lingua, & per munus a ma-
nu, & per munus ab obsequio.

4. RESPONSI O. Dicendum est quod simonia ut
est solum peccatum sola voluntate committitur sine quocumque
exteriori opere, sicut & cætera peccata: cum omne
peccatum essentialiter consistat in actu voluntatis, sed talis
simonia non inducit penam iuris sed sola poenitentia purga-
tur, sicut habetur extra de simonia circa finem. Simonia au-
tem quæ inducit penam iuris committitur tripliciter. scilicet per
munus a lingua, & per munus a manu, & per munus ab
obsequio. Et ratio huius est, quia simonia consistit in em-
ptione vel venditione spiritualium, emptio autem & ven-
ditio non solum consistunt in datione & acceptione pecu-
nia, sed omnium eorum quorum pretium potest numifera-
re mensurari: potest enim emi vinum soluendo pretium
de blado vel de quocumque alio temporali, sed omnis rei
temporalis pretium potest numifera- re mensurari, ergo
quicumque pro aliqua re temporali vel commodo dat ali-
quid spirituale, simoniam committit.

5. Commodum autem temporale potest aliquis expe-
ctare tripliciter ab alio, vel ex parte animæ, sicut est ami-
cicia vel fauor aliquis: & quantum ad hoc est munus a lin-
gua quod consistit in precibus quas exaudiendo acquirit
quis amicitiam vel fauorem temporalem. Vel ex parte cor-
poris, sicut est aliquis actus corporaliter exercitus: & quan-
tum ad hoc est munus ab obsequio. Vel est aliquid exte-
riorum bonorum, mobilium vel immobilium, & sic est mu-
nus a manu: propter quod his tribus modis committi po-
test simonia, cum pro aliquo eorum confertur aliquid
spirituale, vel spirituali annexum.

6. Est tamen hic aduertendum quod munus a manu,

Sancto Porciano

vel est tale & ratum quod praesumitur inclinare affectum
ad collationem rei spiritualis, & tunc committitur simonia
aut est ita modicum quod non praesumitur inclinare affe-
ctum, & tunc non est simonia: & hoc quidem est verum quan-
tum ad iudicium ecclesie quæ ex exterioribus sic praesumit,
sed quo ad Deum & conscientiam semper est simonia, si pro-
pter munus magnum vel paruum conferatur quocumque
spirituale. Similiter de munere a lingua, quod consistit in
precibus, distinguitur: quia preces vel sunt pro digno vel
sunt pro indigno: si pro indigno, clare patet quod nihil
aliud mouet ad exaudiendum tales preces nisi fauor precan-
tis, aut periculum quod timetur, nisi preces potentis exau-
diantur, quæ preces dicuntur armatae: & ideo in hoc casu
semper est simonia, cum ad tales preces aliquid spirituale
datur. Si vero preces fiant pro digno quantum ad iudicium
hominum, probabile est quod dans magis mouetur in-
tuitu dignitatis personæ quam fauore precum. Verum ta-
men si principaliter moueatur fauore precum vel timore
rogantis, quantum ad Dei iudicium simoniam committit
tunt, & rogatus qui dat, & rogans si hoc intendat.

7. Similiter intelligendum est de obsequio: quia qua-
tuncumque sit honestum simonia est, si pro eo datur eccle-
siasticum beneficium. Alio enim modo potest episcopus cle-
ricum sibi seruientem remunerare. Si vero episcopus ex-
pertus est dignitate clericum ex diuturnitate temporis quo
ei seruiuit, potest ei licite cõferre officium & beneficium
ecclesiasticum, habendo oculum ad dignitatem & non ad ser-
uitium impesum. Dicit enim Greg. in registro: ecclesiasti-
cis vtilitatibus deseruietes, ecclesiastica dignum est remu-
neratione gaudere. Ratio autem omnium praedictorum ra-
tio est. Idem est iudicium de pecunia & de omni commo-
temporali quod potest per pecuniam comparari, sed quod
cunque munus a manu magnum vel paruum, quocumque
obsequium quantumcumque honestum, fauor personæ, est
commodum temporale quod potest per pecuniam compa-
rari, ergo sicut est peccatum simoniae si cõferatur aliquid
spirituale digno vel indigno pro pecunia, similiter est pec-
catum simoniae si conferatur digno vel indigno aliquid
spirituale pro munere ab obsequio, a manu, & a lingua, si
ad hoc habeatur respectus: habetur autem respectus ad
hoc, quando sine his non esset aliis collaturus.

8. AD primum argu. dicendum quod simonia ut est
solum peccatum, sola voluntate committitur, ut autem
inducit penam iuris, committitur illis tribus modis, scilicet
per munus a manu, & munus a lingua, & munus ab
obsequio: & sic intelligendum est dictum Urbani Papæ
allegatum in argumento ad oppositum.

9. Ad secundum dicendum est quod licet emptiones
& venditiones fiant communibus mediante pecunia, sunt
tamen etiam mediariis aliis quæ per pecuniam possunt
compensari: & ideo licet communibus mediante pecunia
committatur simonia quam Simon obtulit (quia eam in
promptu habuit) potest tamen committi aliis modis qui
per pecuniam possunt compensari.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum praelatus aliquis possit excusari a vitio simoniae
conferendo pro pecunia simplicem canonicatum,
vel simplex beneficium cui non sit annexa
cura animarum, vel sacer ordo.

Tertio queritur, vtrum praelatus aliquis possit excu-
sari a vitio simoniae conferendo pro pecunia simpli-
tem canonicatum vel simplex beneficium cui non sit annexa
cura animarum vel sacer ordo. Et videtur quod saltem Papa
vel inferiores praelati ex cõmissione Papæ possint in hoc
casu excusari a peccato: quia quod non est simoniae de-
se nisi ex iuris prohibitione non ligat Papam nec inferio-
res cum quibus Papa dispensat, sed conferre simplicem ca-
nonicatum, vel aliud beneficium cui non est annexa cura
animarum nec sacer ordo non est de se simoniacum, sed
solum ex prohibitione iuris, ergo &c. Maior patet, quia
statuta canonum non ligant Papam nec illum cum quo
Papa dispensat sicut nec leges imperatorem. Probatur hæc
ff. de leg. princeps. & 9. quæst. 3. cap. cuncta per mundum.
Minor probatur primo per Hostiensem qui dicit hoc ex-
pressè extra de simonia, supra vltimum capitulum. Et proba-
tur

tur per rationem: quia non videtur quod aliquid sit de se simoniacum nisi emptio & venditio sacramentorum, ut patet per illud quod legitur Act. 8. unde radix simoniæ processisse videtur. Simon enim à quo & simonia dicta est voluit pro pecunia emere gratiam conferendi Spiritum sanctum quem videbat visibiliter dari in sacramento confirmationis per impositionem manuum Apostolorum, sed in simplici canonicatu & beneficio sine cura & sacro ordine nulla est obligatio ad susceptionem vel administrationem cuiuscunque sacramenti, ergo vendere vel emere tale beneficium non est de se simoniacum.

2. Item quando spirituale & corporale sunt annexa, licitum est ex venditione temporalis transferre spirituale in alterum, dummodo propter spirituale non augeatur pretium, ut patet in iure patronatus quod transit villa vendita: ut habetur extra de iure patronatus, cum seculum, sed in simplici canonicatu sunt annexa spiritualia cum temporalibus, scilicet officium cum præbenda, ergo cum præbenda posset vendi, videtur quod cum ea possit transferri canonicatus licite, dummodo non plus vendatur præbenda propter canonicatum.

3. Item non minus sunt spiritualia sacramenta antecedentia & consequentia, sed antecedentia ad sacramenta ut sunt vasa sacra possunt licite vendi dummodo non plus vendantur ratione consecrationis (ut dictum est in precedente quaestione) ergo quodcumque beneficium ecclesiasticum cum sit consequens ad sacramenta vel naturam consequi potest licite vendi dummodo non plus vendatur ratione spiritualis. Et confirmatur, quia pure spirituale nullo modo licitum est vendere, temporale vero omnino potest vendi: ergo quod est partim spirituale & partim temporale (ut canonicatus & præbenda) potest aliquo modo vendi.

4. Item sicut ad imperatorem pertinet dispensatio magistratum, sic ad Papam dispensatio officiorum ecclesiasticorum, & sicut non licet ambire magistratum pro pecunia, sed est vitium ambitus, sic non licet ambire beneficium ecclesiasticum pro pecunia, sed est vitium simoniæ: sed imperator vendens magistratum pro pecunia non committit in legem Iulianam ambitus, imò tenetur communitur quod in curia principis non potest committi ambitus, ergo similiter si Papa conferat beneficium ecclesiasticum pro pecunia non committit simoniam.

5. IN contrarium arguitur: quia magis est spirituale auctoritas officii ecclesiam quam auctoritas docendi quantumcumque per humanam scientiam, sed auctoritas vel licentia docendi non potest sine peccato vendi, ut habetur extra ne pro licentia docendi aliquid exigatur, quasi per totum, ergo fortiori ratione auctoritas officii ecclesiam nullo modo licite potest vendi, sed in simplici canonicatu est auctoritas officii ecclesiam, ergo &c.

6. **RESPON SIO.** Aliquem excusari à simonia in collatione simplicis beneficii potest dupliciter intelligi. Vno modo quod non incurrat penam debitam simoniæ ex statuto iuris. Alio modo quod nec culpam committat nec penam iuris incurrat. In primo casu clarum est quod Papa vel ille cum quo Papa dispensat non potest committere simoniam, quia sicut dictum fuit in arguendo, sicut leges non ligant Imperatorem, ita nec canones Papam, sed potius leges vim habent ex imperatore & canones ex auctoritate Papæ: propter quod Papa vel ille cum quo dispensat non ligantur statuto canonum, ut incurrat penam à canone taxatam, & in hoc articulo questio non est dubia. Si autem intelligatur secundo modo, an scilicet aliquis possit excusari ne in casu nostro committat simoniam, id est culpam simoniæ, sic questio dubitabilis est maxime de Papa. Circa quam procedetur sic, quia primò ostendetur in generali quod Papa potest committere culpam simoniæ, sicut quicumque inferior prælatus. Secundo ostenditur specialiter quod in casu nostro Papa peccaret vitio simoniæ, sicut quicumque alius.

7. Primum declaratur sic: omne peccatum est deviatio ab aliqua lege naturali, vel diuina, vel humana recte posita, unde Ambrosius dicit, quod peccatum est dictum factum, vel concupitum contra legem Dei, quæcumque autem lex loquitur his qui sub lege sunt, Rom. 7. Ex quo potest scitari quod: omnis homo faciens contra legem cui subiectus est peccat, sed omnis homo vendens spirituale pro temporali

peccat contra legem naturalem & diuinam cui omnes subiecti sunt tam Papa quam alii, ergo omnis talis peccat, & non nisi peccato simoniæ, ergo &c. Maior patet ex his que dicta sunt statim. Minor vero ex his que dicta sunt in precedente quaestione.

8. Quantum ad secundum sic proceditur, quia primò ponitur opinio aliorum, dehinc illud quod verius creditur. Primò ergo sciendum quod quidam distinguunt quod aliquid potest dici simoniacum dupliciter. Vno modo de se, & ideo prohibetur in iure. Alio modo ex sola iuris prohibitione. De se sunt simoniaca que prohibentur vendi in nouo & veteri testamento, ut sacramenta, cætera vero sunt tantum simoniaca, quia prohibita: & hæc distinctio habetur extra de officio iudicis de le. ca. ex parte. in glosa ordinaria, cui concordat Innocentius & Hostiensis. Hoc supposito dicunt quod Papa peccaret peccato simoniæ in omnibus que essent de se simoniaca, in aliis autem non: vendere autem simplicem canonicatum vel simplex beneficium ecclesiasticum non est simoniacum, nisi quia prohibatum, ut in eadem glosa dicitur, propter quod Papa qui non ligatur aliqua prohibitione iuris positivi non committit vitium simoniæ in hoc casu etiam quo ad culpam.

9. Sed hic est duplex defectus. Primus est, quia distinctio non est bona: secundus est, quia conclusio non est vera. Primum patet duabus rationibus & exemplo. Prima ratio est talis: circa illud quod non est de se malum, nisi quia prohibitum non conuenit peccare nisi peccato simplicis inobedientiæ, quia talibus tota ratio peccati est ex transgressione prohibitionis & non ex natura facti, transgressio autem prohibitionis est peccatum solius inobedientiæ: si ergo venditio simplicis beneficii non sit de se simoniaca, impossibile est quod ex prohibitione iuris sit ibi nisi sola inobedientia. Secunda est talis: simonia est venditio rei spiritualis pro temporali, sed prohibitio iuris non mutat naturas rerum ut de temporali faciat spirituale vel econuerso, ergo ubi non est simonia ex natura rei non potest esse ex prohibitione iuris, hoc etiam patet per exempla, quia comedere pluries in die non est de se illicitum, sed solum ex prohibitione iuris quo ad dies ieiuniorum, qui autem comedit diebus ieiuniorum pluries in die non peccat, nisi peccato solius inobedientiæ, similiter mentiri iocose, non est nisi peccatum veniale. Si autem superaddatur præceptum prælati ne quis mentiatur, tunc mentiendo non additur simpliciter mendacio, nisi peccatum solius inobedientiæ, sic est in omnibus: quia prohibitio hominis vel iuris non addit nisi peccatum simplicis inobedientiæ: quia tamen prædicta distinctio in iure notatur per iuris peritos, ideo ne videamur totaliter reprobare dictum iuristarum potest exponi sic: quod illud quod non est simoniacum de se potest esse simoniacum ex prohibitione, non quidem quo ad culpam, quia ibi non potest esse culpa simoniæ, sed inobedientiæ (ut dictum est) sed quo ad penam. Quia faciens contra talem prohibitionem iuris fit in illi pena punitur ac si esset verè simoniacus, contingit autem quandoque quod illa peccata simili nomine censentur quæ pena simili puniuntur, & hoc modo aliquid dicitur simoniacum, quia prohibitum, sicut permutatio beneficiorum quæ fit sine auctoritate superioris non est de se simoniaca: posset enim quis licite permutare canonicatum suum in canonicatum alterius (si hoc faceret ea intentione, ut proficeret magis in alia ecclesia quam in ea quam habet) nisi prohibitio iuris esset in contrarium, propter quam hoc iudicatur simoniacum nisi fiat auctoritate superioris cuius est iudicare, ne quis transiret de ecclesia in ecclesiam cupiditate maioris lucri & non animo magis proficiendi.

10. Conclusio etiam non est vera, quia venditio beneficii ecclesiastici est de se simoniaca, ut postea patebit, & est prohibita iure diuino in euangelio Mat. 10. non quidem in se, sed in suo simili: non est enim minus spirituale auctoritas eligendi episcopum, & officii ecclesiam quam auctoritas prædicandi, sed in simplici canonicatu est auctoritas eligendi episcopum & officii ecclesiam: cum ergo prædicatio prohibetur vendi Mat. 10. similiter (simò fortiori ratione) prohibetur vendi auctoritas eligendi episcopum siue officii ecclesiam quæ est in simplici canonicatu.

11. Dicendum est ergo aliter quod conferre pro pecunia simplicem canonicatum est simoniacum de se, & non solum ex iuris prohibitione. Quod patet sic: in simplici canonicatu sunt duo, scilicet officium ad quod quis mancipatur, & beneficium temporale quod inde percipitur, beneficium enim datur propter officium ad sustentationem ministri. Istud autem beneficium non est aliud quam quoddam emolumentum temporale datum a fundatoribus ecclesiarum & aliis deuotis personis loco & officio pro sustentatione ministri qui debet in loco officiare, institueret autem ministrum pro tali officio & pro tali loco pertinet ad praelatum cuius est iudicare de idoneitate ministri, sed quod institutus recipiat beneficium non est ex dono praelati qui nihil iuris habet in beneficio quo ad hoc, sed ex dono fundatorum qui tale beneficium dederunt ministro seruituro, & in tali loco & in tali officio, & hoc satis innuitur in athen. de sanctissimis episcopis & clericis. Si quis oratorii domum. collatione. ix. ubi expressè dicitur, quod fundatores ecclesiarum debent expensas clericis ministrare, sed clerici debent institui per episcopum, & instituti debent obsequium dare suis ecclesiis & adimplere ministerii ecclesiasticum. Ex quo sic arguitur: dare spirituale pro temporali est de se simoniacum & contra ius naturale & diuinum, ut patet ex præcedenti questione, sed vendere simplicem canonicatum est dare directè spirituale pro temporali, ergo est de se simoniacum, & contra ius naturale & diuinum, sed hic nullus potest excusari à peccato, ergo &c. Minor patet ex dictis: quia praelatus non dat aliquid beneficium, nisi quia instituit ministrum loco & officio, institutio autè ministri ad diuinum officium est purè spiritualis prout nunc loquimur de spirituali, quod de facto vendi potest, ergo &c.

12. AD primum argumentum principale dicendum est per interemptionem minoris: & quod dicit Hostiensis non est necessarium sequi nisi quis voluerit: quod autem subditur quod in scriptura sacra non inuenitur daturum aliquid ut simoniacum nisi beneficium sacramentorum & operatio miraculorum, falsum est. Mat. enim. 10. prohibentur vendi omnes actus spirituales ad quorum aliquos simplex canonicatus deputatur, in lege etiam veteri reprobatur quod aliquis fieret minister per pecuniam, ut habetur. 3. Reg. 17. quod quicumque volebat, implebat manum suam & habebat sacerdos excelsum.

13. Ad secundum dicendum est quod non est simile de iure patronatus & de collatione beneficiorum quia ius patronatus cum transit vendita villa vel castro non venditur directè & primò, quia super ipsum non cadit venditio sed super villam vel castrum, nec venditur etià secundario, quia non plus venditur villa vel castrum propter ius patronatus annexum alioquin esset simonia, sed si venderetur beneficium ecclesiasticum venditio caderet directè super illud quod esset spirituale, quia praelatus non habet aliter dare beneficium, nisi quia habet instituire ministrum ad officium. Et ideo si aliquid venderetur hoc primo modo venderetur, & ratione huius quodcumque temporale annexum: & sic caderet venditio directè super illud quod esset spirituale, quod non potest fieri sine vicio simoniae.

14. Ad tertium patet per idem, quia antecedètia ad sacramenta (ut vasa sacra) possunt vendi licitè dummodo non vendantur plus ratione consecrationis: quia super illud quod est corporale cadit venditio directè, sed officium consequens ad sacramentum est secundum se spirituale, & ideo vendi non potest, nec ratione temporalis beneficii annexi consequentis, cum non transferatur, nisi prius translato beneficio, propter quod oportet venditionem primò cadere super officium quod est spirituale.

15. Et per hoc patet ad sequentem confirmationem: quia quado aliquid est partim corporale & partim spirituale, potest aliquo modo vendi ratione corporalis, quado vendens directè & per se potest illud corporale in aliud transferre & non mediante spirituali, quod non est in proposito.

16. Ad quartum dicendum quod imperator vendens magistratum, licet non peccet in legem Iuliam, peccat tamen in legem naturalem cui subiicitur: similiter Papa si vendat quodcumque officium ecclesiasticum, licet non peccet in canonem cui non subiicitur, peccat tamen in legem diuinam cui subiicitur.

Sententia huius distinctionis. XXVI. in generali & speciali.

Cum alia sacramenta. Superius determinauit Magister de sacramento ordinis quod pertinet ad spirituale ecclesie multiplicationem: hic determinat de sacramento matrimonii quod pertinet ad multiplicationem eius carnalem: unde iste tractatus diuiditur in quinque. Primò determinat de matrimonio in se. Secundò quantum ad eius causam efficietem. Tertio quantum ad eius causam finalem. Quarto quantum ad eius bonam. Quintò quantum ad eius causam materiale, scilicet personas contrahentes. Secunda in principio sequentis distinctionis ibi. Post hæc aduertendum est. Tertia circa finem post. 30. dist. ibi. Expositio quæ sit causa efficiens. Quarta. 31. dist. ibi. Post hæc de bonis coniugii. Quinta. 34. dist. nunc superest attendere. Prima est presentis lectionis. Et diuiditur duas. Primò determinat matrimonii institutionem. Secundò eius significationem. Secunda ibi. Cum ergo coniugii. Prima in duas. Primò ponit duplicem matrimonii institutionem ostendens cum hoc earum differentiam. Secundò remouet quorundam errorem ibi. Fuerunt autem nonnulli.

1. IN speciali sic procedit, & primò proponit hoc sacramentum ante peccatum institutum fuisse cum dixit Adam: nunc os ex ossibus meis. Fuit etià matrimonium post peccatum institutum, & sic habet duplicem institutionem: differt autem prima institutio à secunda. Quia prima facta est in paradiso, secunda extra paradysum. Item prima ad effectum nature multiplicanda. Secunda ad remediū concupiscentiæ. Item prima fuit in præcepti necessitate. Secunda fuit voluntaria à tempore multiplicationis generis humani, & est accipienda secundum indulgentiā: accipienda est autem quandoque indulgentia pro remissione, quandoque pro concessione, quandoque pro permissione, hic autem pro permissione accipitur: permittitur autem coniugium non quasi malum, sed quasi minus bonum. Postea condemnatur error damnatum & detestatum nuptias, ostendens quod bona res est matrimonium per hoc quod Christus interfuit nuptiis, & præcepit uxorem à viro non dimitti. Vltimò dicit quod matrimonium est signum coniunctionis Christi & ecclesie in conformitate nature, & signum vnionis in charitate, quæ duo matrimonium carnali copula consummatum perfecte significant, & ideo perfectum est: matrimonium autem in quo est consensus animorum sine carnali copula deficit ab hac perfecta significatione. Est tamè verum matrimonium, licet quedam autoritates in contrariū dicere videantur: matrimonium etiam tale ubi scilicet est consensus animorum tantum est signum dilectionis qua coniuges sibi inuicem sunt vnendi, & in hoc &c.

QUESTIO PRIMA. Vtrum matrimonium sit licitum.

Circa distinctionem istam queruntur tria. Primò est, verum matrimonium sit licitum. Secundò est, verum sit necessarium, ita quod cadat sub præcepto. Tertium est, verum sit sacramentum. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod matrimonium non sit licitum: quia nihil se parat à Deo nisi peccatum, sed actus matrimonii separatur à Deo, igitur est peccatum. & si sic, ergo & matrimonium. Minor probatur, quia Exod. 19. præcipitur his qui debent Deum videre ut non accederent ad uxorem.

2. Item nihil indiget excusari nisi quod est malum, sed actus matrimonialis indiget excusari per bona matrimonii, ergo est malus, & sic idem quod prius.

3. IN contrarium arguitur: quia nullum malum potest esse à Deo institutum, sed matrimonium est institutum à Deo, dicente Christo Mat. 19. Quos Deus coniunxit homo non separet, ergo non est malum. Ad idem est quod dicitur. 1. Cor. 7. Virgo non peccat si nubat.

4. RESPONSIO. Dicendum quod matrimonium est bonum & licitum. Quod patet dupliciter. Primò, quia actus quo humana natura producitur & in specie conseruatur impossibile est quod sit de se malus, quin in eo possit inueniri mediū virtutis adhibitis debitis circumstantiis: sed